

Znaczenie zadrzewień, miedz, pasów roślinności w adaptacji do zmian klimatu

Legnica 2018

Projekt pn. „Współdziałanie środowisk na rzecz adaptacyjności do zmian klimatycznych poprzez małą retencję i ochronę bioróżnorodności” współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt „**Współdziałanie środowisk na rzecz adaptacyjności do zmian klimatycznych poprzez małą retencję oraz ochronę bioróżnorodności**” realizowany w okresie od lipca 2017 r do czerwca 2019 przez Fundację Ekologiczną „Zielona Akcja”, finansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Celem głównym projektu jest podniesienie wiedzy i integracja środowisk mających największy wpływ na działania w zakresie adaptacji do zmian klimatycznych poprzez wykorzystanie małej retencji do odnowy zasobów wodnych i przywracania równowagi środowiska przyrodniczego. Projekt będzie realizowany na terenie województw opolskiego, dolnośląskiego, lubuskiego i wielkopolskiego. Skierowany jest do podmiotów szczebla wojewódzkiego odpowiedzialnych za gospodarowanie wodą oraz ochronę bioróżnorodności oraz decydentów samorządowych, organizacji i społeczności lokalnych. Ma umożliwić współpracę, przekazywanie dobrych praktyk i mobilizować środowiska do działań adaptacyjnych zarówno na szczeblu regionalnym jak i lokalnym.

Zaplanowane działania wykorzystują doświadczenia wypracowane w trakcie realizacji projektów pn. „Mała retencja, duża sprawa” „Zadrzewienia śródpolne dla ochrony bioróżnorodności i klimatu” oraz „Wzmocnienie udziału społeczności lokalnych w decyzjach dotyczących adaptacji do zmian klimatu”.

Zapraszamy na stronę: www.malaretencja.pl

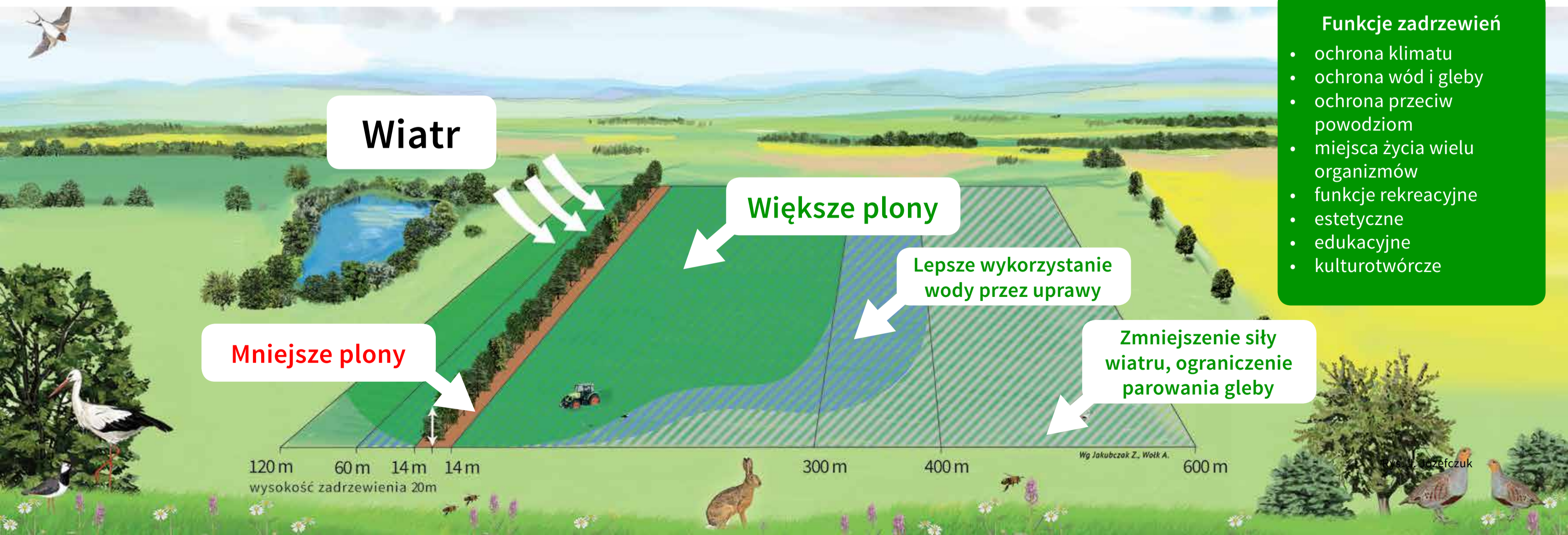
Znajd nas na Facebooku pod hasłem:
„Mała retencja - duża sprawa”

Znaczenie zadrzewień, miedz, pasów roślinności w adaptacji do zmian klimatu

Funkcje zadrzewień

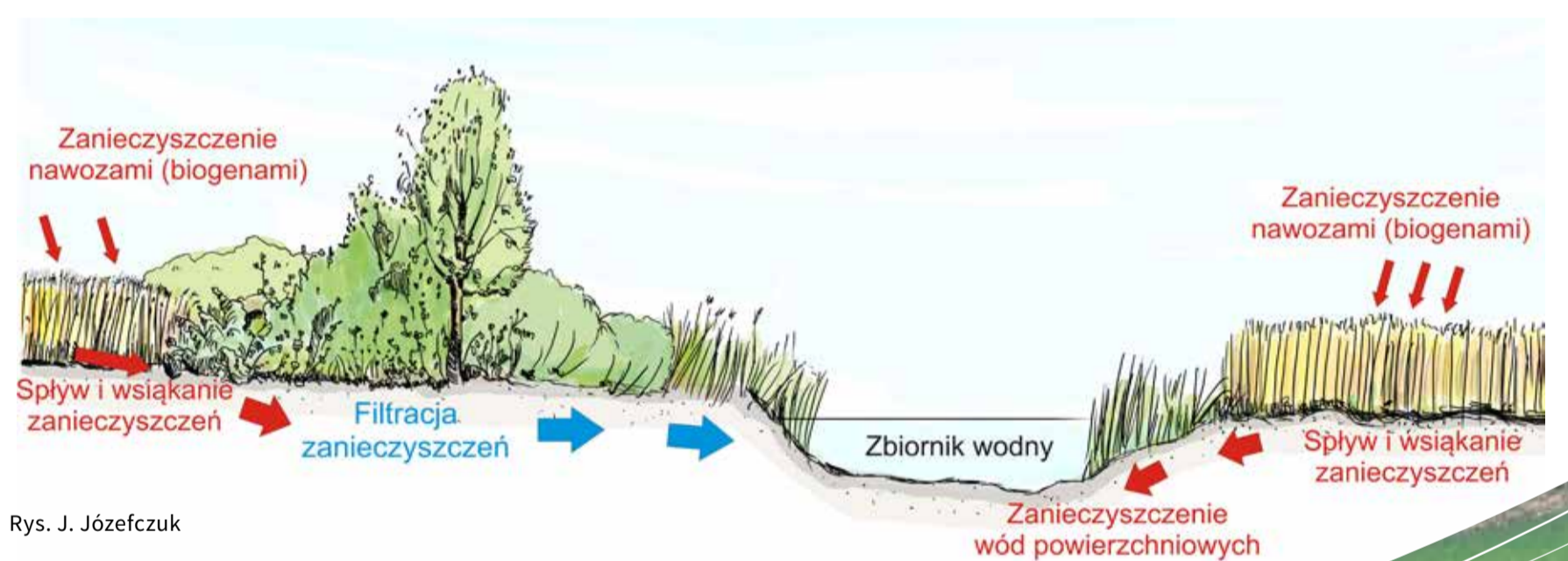
W przeszłości zadrzewienia tworząco głównie w celach produkcyjnych: drewna, paszy dla zwierząt, owoców i pożytku dla pszczół. Stanowiły również osłonę przed słońcem, deszczem i wiatrem, z której korzystali zarówno ludzie pracujący w polu, jak i zwierzęta hodowlane. Do dziś wszystkie wymienione funkcje są nadal istotne, jednak wraz z rozwojem nauk agronomicznych, wiedza dotycząca roli zadrzewień śródpolnych znacznie się poszerzyła. Obecność zieleni wśród otwartych terenów sprzyja rozwiązywaniu problemów z jakimi boryka się współczesne społeczeństwo. Pasy zadrzewień przeciwdziałają erozji, poprawiają mikroklimat, a także pomagają w walce z zanieczyszczeniami środowiska spowodowanymi przez nadmiar sztucznych nawozów. Zadrzewienia korzystnie wpływają na bioróżnorodność i wartość krajobrazową obszarów wiejskich.

Czy wiesz, że zadrzewienia śródpolne:

- ▶ Ograniczają siłę wiatru nawet o 70%,
- ▶ Zmniejszają straty wody z gleby średnio o 25%,
- ▶ Są w stanie przechwycić do 97% azotanów i 25% fosforanów,
- ▶ Stanowią miejsce życia ok 250 gatunków pszczół i 60 gatunków ptaków.

Bioróżnorodność

Zadrzewienia przydrożne i śródpolne stanowią miejsce występowania i bazę pokarmową dla wielu owadów zapylających i innych pożytecznych zwierząt. Tak powszechnie znany widok, kwitnących pól rzepaku, daje pokarm owadom jedynie w krótkim okresie czasu, poza nim owady zapylające są zmuszone szukać pokarmu gdzie indziej. Bez chociażby miedz pełnych kwitnących chwastów, drzew i krzewów ciągłość bazy pokarmowej może zostać przerwana. Poza owadami w zadrzewieniach przydrożnych i alejach drzew znajdziemy kilkadziesiąt rzadkich i chronionych gatunków ptaków i ssaków.

Trzmiel ziemny

Śródpolna aleja jabłoni to niestety coraz rzadszy element krajobrazu (fot. J. Józefczuk).

„Zadrzewienia stanowią bazę pokarmową dla pszczół i trzmieli”

Owoce bzu czarnego są pokarmem dla wielu ptaków (fot. J. Józefczuk).

Kwitnące wierzby są ważnym źródłem wczesnowiosennego pożytku dla pszczół i trzmieli (fot. J. Józefczuk).

„Zadrzewienia są miejscem życia ok 60 gatunków ptaków”

Sikora bogatka na kwitnącej tarninie (fot. J. Józefczuk).

Słowik rudy (fot. J. Józefczuk).

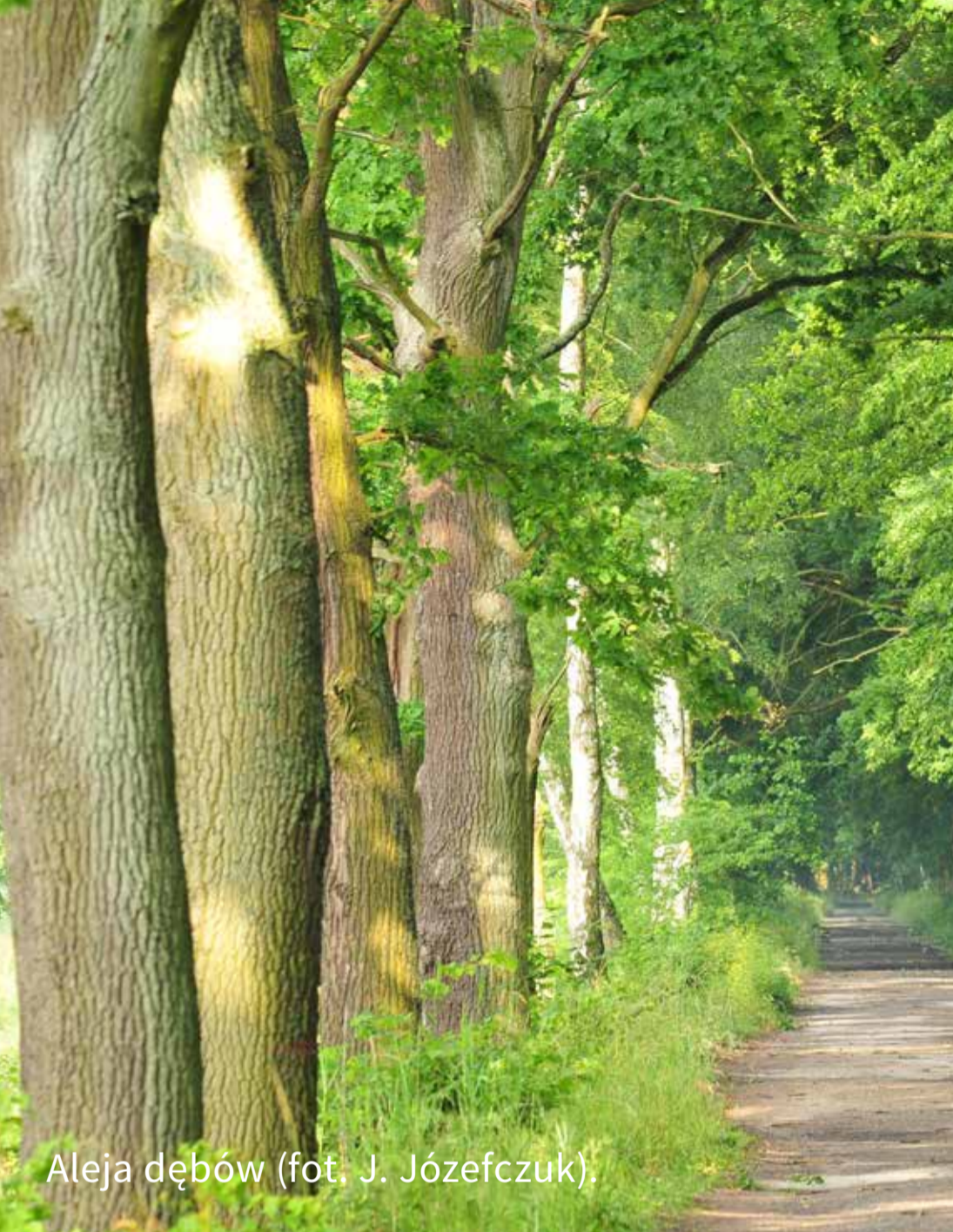
Pierwiosnek (fot. J. Józefczuk).

Dudek zakłada lęgi w dziuplach starych drzew (fot. J. Józefczuk).

Dzięcioł duży karmiący młode (fot. J. Józefczuk).

Aleja dębów (fot. J. Józefczuk).

Pasy zadrzewień
umożliwiają migracje
zwierząt

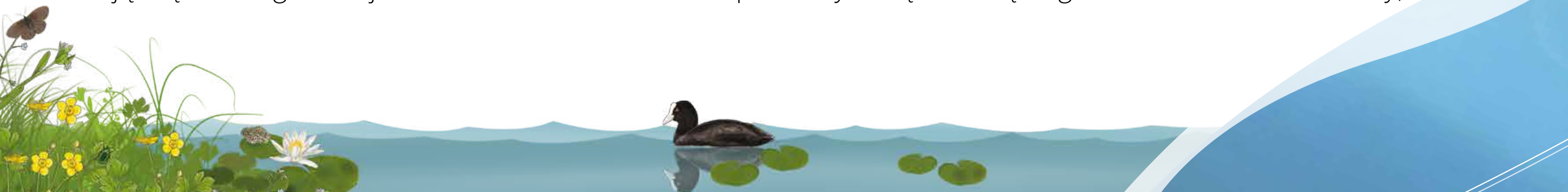

Pachnica dębowa (fot. J. Józefczuk).

Zadrzewienia pełnią rolę korytarzy ekologicznych, umożliwiających połączenia pomiędzy populacjami, co ma szczególne znaczenie dla gatunków o niewielkich zdolnościach do przemieszczania się (np. pachnica dębowa).

Ochrona klimatu

Skutki działalności człowieka mają coraz poważniejszy wpływ na zmiany klimatu na całym świecie. Średnie temperatury w ciągu ostatnich lat wzrosły także w Polsce. Zjawisko to wciąż przybiera na sile, a konsekwencje stają się coraz groźniejsze. Wraz ze wzrostem temperatury zwiększa się zagrożenie niedoboru wody, rośnie

ryzyko erozji wietrznej, zmieniają się terminy wegetacji roślin, wzrost temperatury ma również negatywny wpływ na rozprzestrzenianie się chorób.

Jak zatem łagodzić skutki tych zmian? – Sadźmy więcej drzew.

Dbajmy również o pozostawianie miedz, okrajków, pasów krzewów, zadrzewień, roślinności wzdłuż cieków, rowów melioracyjnych, dróg śródpolnych. Wpływają one pozytywnie na lokalny mikroklimat, gromadzą zapasy wody, zapobiegają erozji, filtrują zanieczyszczenia i tworzą korytarze ekologiczne i szlaki migracji dla zwierząt.

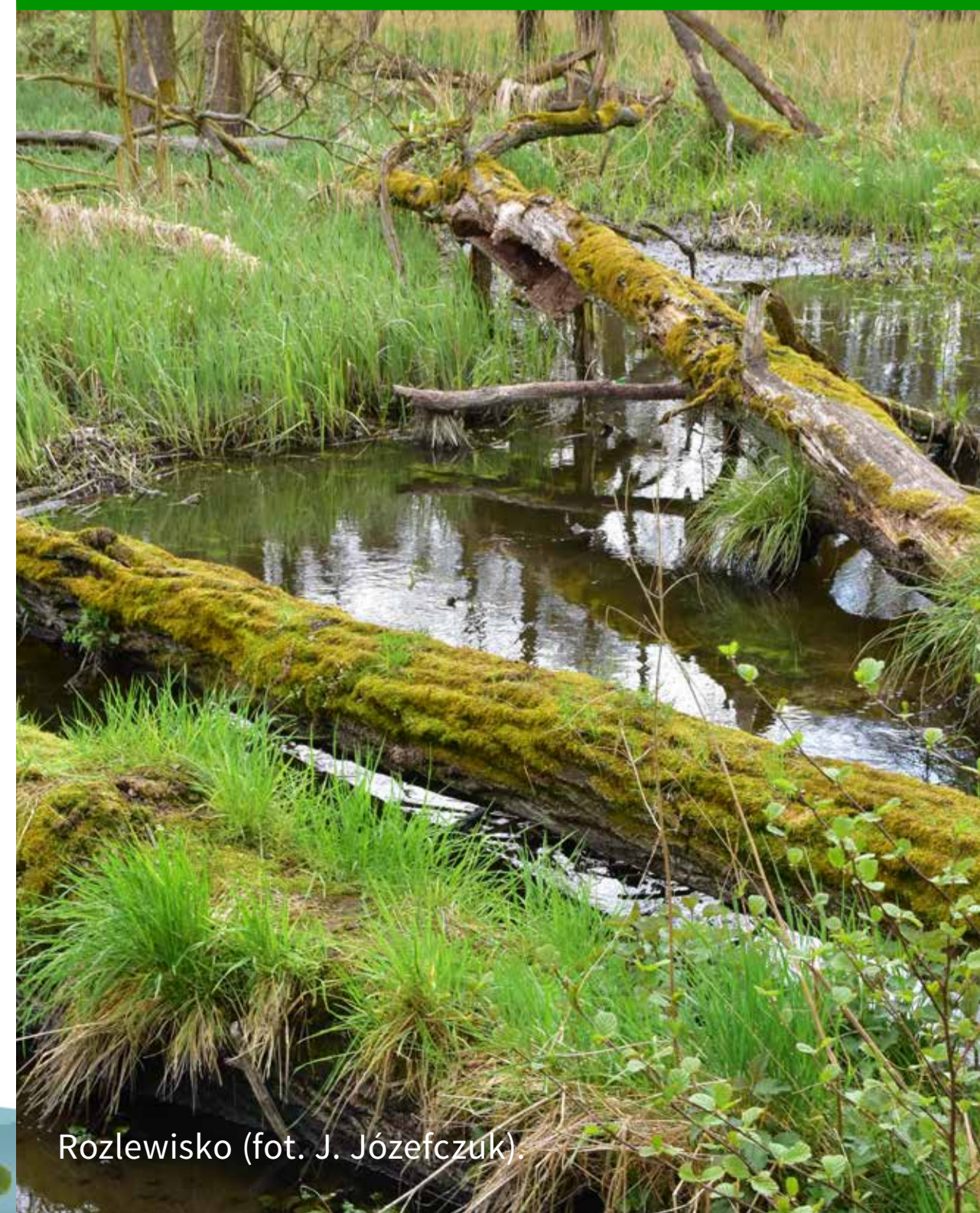
Retencjonowanie wód

Zasoby wodne Polski w porównaniu z innymi krajami europejskimi są niewielkie i w dużym stopniu uzależnione od opadów. Ciepłe i bezśnieżne zimy, niemal coroczne susze w okresie letnim powodują straty w gospodarce człowieka i w przyrodzie. Straty finansowe powodowane zmianami klimatu już w tej chwili dotyczą nasz kraj i wyniosły w 2015 r. ponad 1 miliard złotych. Straty te są trudne do oszacowania i mogą być znacznie wyższe. Z kolei straty niematerialne, takie jak chociażby straty w środowisku naturalnym są nieodwracalne, a ich skutki mogą okazać się katastrofalne dla przyrody jaką znamy.

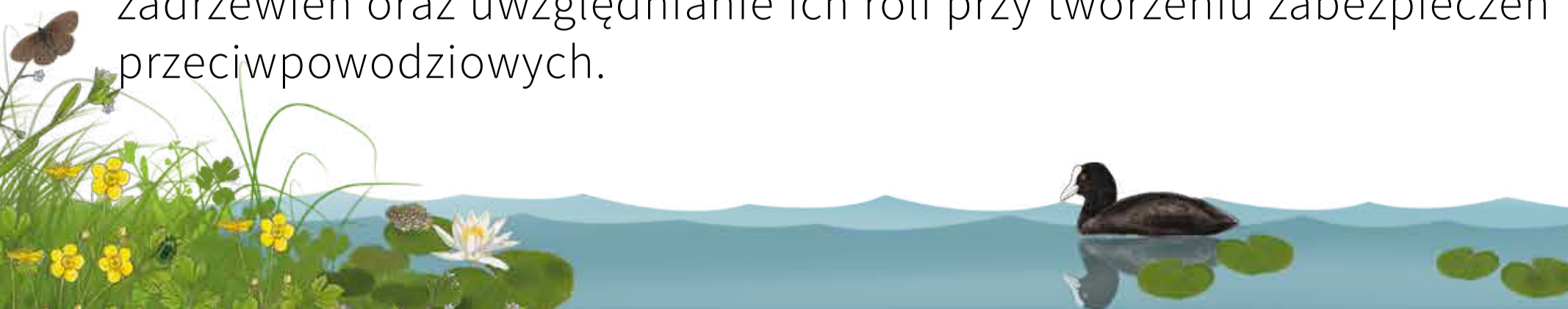
Z tych powodów tak ważne są działania polegające na zwiększaniu zasobów retencyjnych Polski, m. in. poprzez zwiększanie ilości zadrzewień oraz uwzględnianie ich roli przy tworzeniu zabezpieczeń przeciwpowodziowych.

„Obecność zadrzewień łagodzi lokalny mikroklimat”

Rozlewisko (fot. J. Józefczuk)

Ocenia się, że:

- ▶ Obecność zadrzewień śródpolnych ogranicza straty wody z gleby średnio o 25%,
- ▶ Grupy drzew i krzewów spowalniają tempo topnienia śniegu, co jest istotne dla odtwarzania poziomów wód gruntowych,
- ▶ Hamują prędkość wiatru i zacieniają, co ogranicza parowanie z powierzchni gruntu,
- ▶ Pasy zadrzewień ograniczają spływy powierzchniowe, przez co więcej wody ma szansę wsiąknąć w glebę,
- ▶ Korzenie drzew wzmacniają strukturę gleby i jest ona bardziej zasobna w materię organiczną, dzięki czemu posiada większą pojemność wodną,
- ▶ Obecność zadrzewień powoduje obniżenie temperatury powietrza, przy jednoczesnym wzroście jego wilgotności.

Szpaler drzew (fot. J. Józefczuk).

„Obecność zadrzewień
śródpolnych ogranicza
straty wody z gleby średnio
o 25%”

Oczko śródpolne (fot. J. Józefczuk).

Polecane gatunki do nasadzeń:

Rekomenduje się stosowanie gatunków rodzimych, wpisujących się w lokalne warunki siedliskowe, krajobrazowe i klimatyczne np.: lipa drobnolistna i szerokolistna, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, tarnina, głóg jednoszyjkowy i dwuszyjkowy, wierzba biała, wierzba krucha, wierzba iwa, dzika róża, czarny bez, kalina koralowa, dereń świdwa, drzewa owocowe w starych odmianach tj. jabłoń, grusza, wiśnia, czereśnia, śliwa. Sadzone rośliny powinny być zabezpieczone przed zgryzaniem przez zwierzęta, a także uszkodzeniami spowodowanymi przez kosy spalinowe (można do tego celu użyć np. rury PCV).

Pozytywny wpływ na klimat ma występowanie w krajobrazach naturalnych i półnaturalnych siedlisk.

Pień sadzonego drzewa zabezpieczono osłoną chroniącą przed uszkodzeniami w trakcie koszenia (fot. J. Józefczuk).

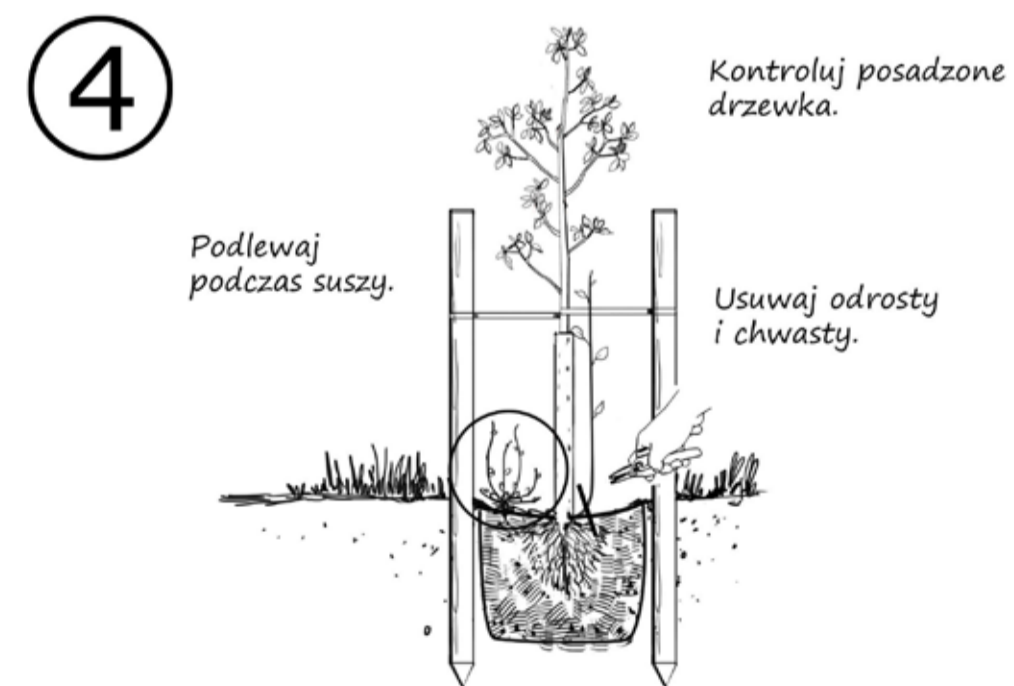
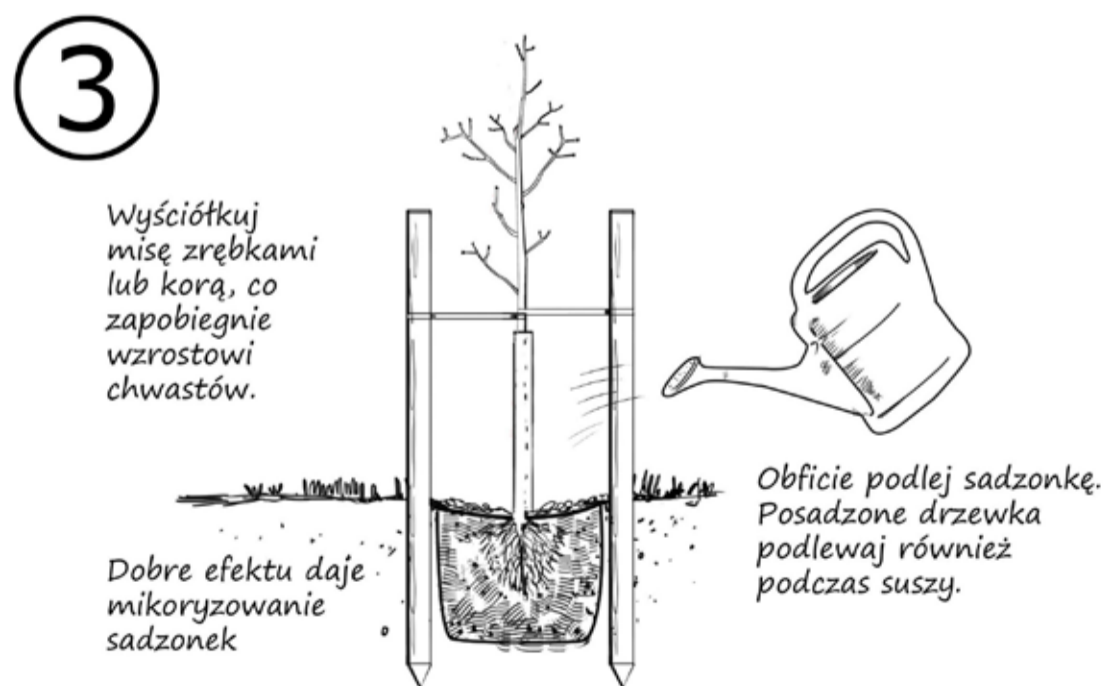
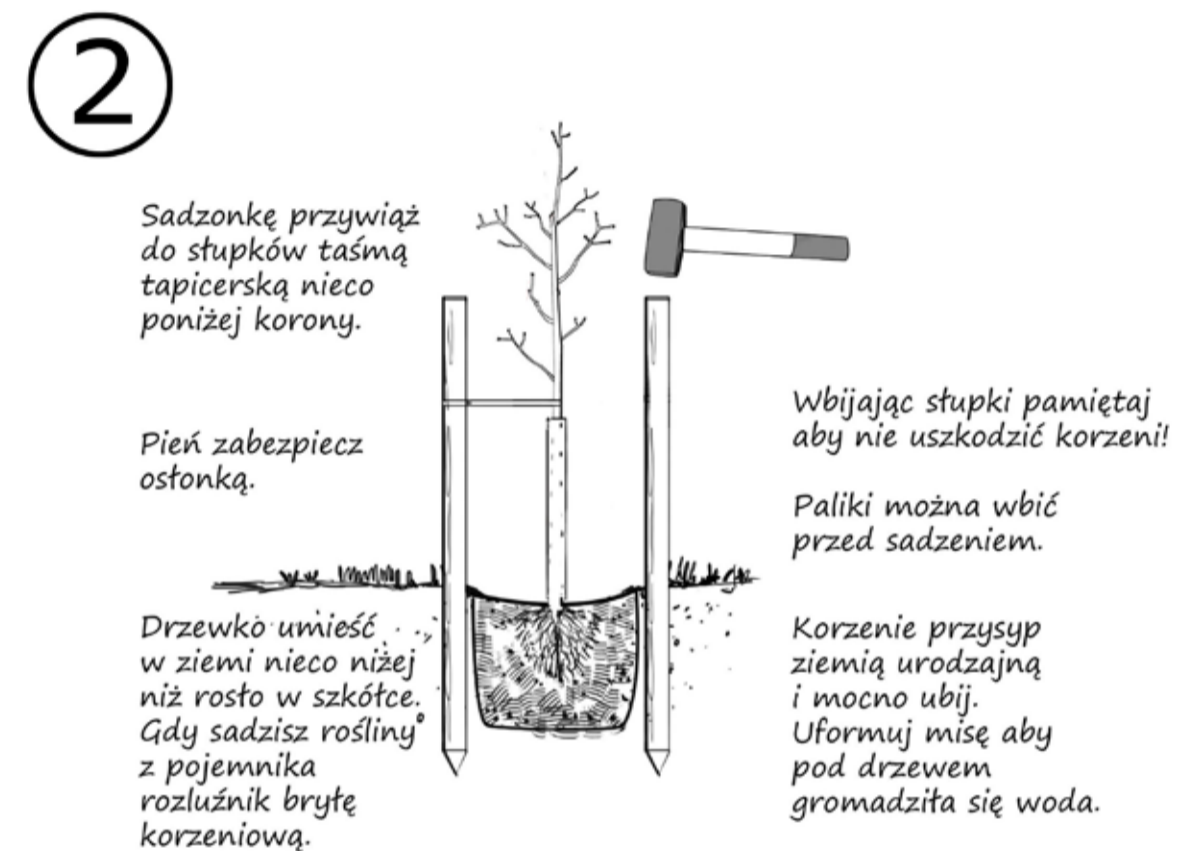
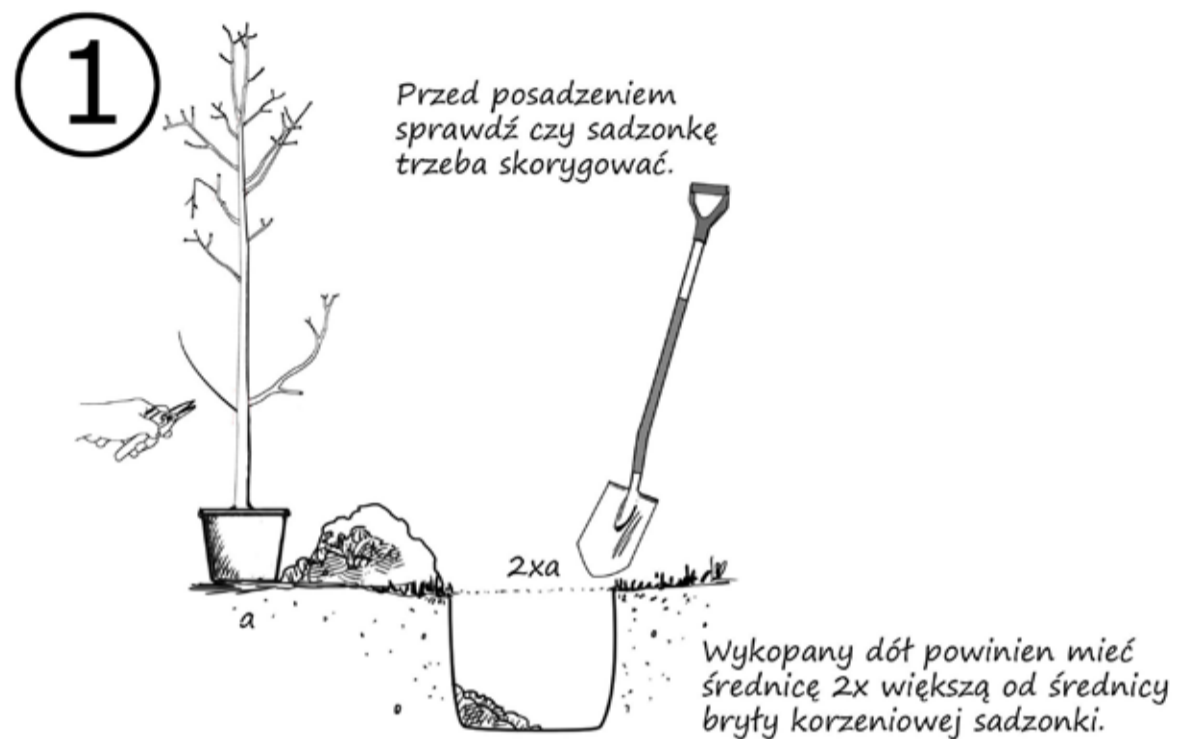
Kwitnąca lipa to raj dla pszczół (fot. J. Józefczuk).

Namawiamy do odtwarzania śródpolnych alei drzew owocowych (fot. J. Józefczuk).

Instrukcja sadzenia drzew w krajobrazie otwartym

(Rys. J. Józefczuk).

